

in memoriam

NOVI ZAVJET I CRKVA In memoriam Rudolf Schnackenburg (1914.–2002.)

Ivan DUGANDŽIĆ, Zagreb

Rudolf Schnackenburg, jedan od najpoznatijih i u svijetu najpriznatijih bibličara, preminuo je 28. kolovoza 2002. u Njemačkoj u 88. godini života. Našoj teološkoj javnosti odavno je bio poznat po svojim brojnim djelima koja su već postala nezaobilaznom literaturom za studij Novoga zavjeta. U novije vrijeme njegov prikaz novozavjetne kristologije preveden je na hrvatski jezik pod naslovom *Osoba Isusa Krista u četiri evanđelja* (KS Zagreb 1997.), čime je njegova teološka misao postala dostupna i našoj široj crkvenoj javnosti. Knjiga je jako dobro prihvaćena među čitateljima željnim ozbiljne teološke literature. Na ovaj način želimo mu se odužiti za velik doprinos u razvoju biblijske znanosti i za vjerno služenje riječi Božjoj u životu Crkve.

Rudolf Schnackenburg rođen je 5. siječnja 1914. u Katovicama, u Šleziji (današnja Poljska). Kao Nijemac odrastao je u slavenskom okruženju od kojeg je primio toplinu slavenske duše i sretno je spojio s njemačkom temeljitošću i upornošću. Teologiju je studirao u Breslau (današnji Wrocław), gdje je 1937. zaređen za svećenika. Iste godine promovirao je temom *Der Glaube im vierten Evangelium*. Tema njegove disertacije odredila je njegov budućni znanstveni egzegetsko-teološki rad. Cijeli život s posebnom je ljubavlju proučavao baš to četvrto, Ivanovo evanđelje kao i Ivanove poslanice, ne zanemarujući dakako ni druga područja Novoga zavjeta. Njegov veliki komentar Ivanova evanđelja i Ivanovih poslanica u četiri debela sveska, uz još jedan dopunski svezak, danas se smatra najboljim postojećim komentarom ivanovske literature.

Ostavši nakon Drugog svjetskog rata, kao i brojni njegovi sunarodnjaci iz Šlezije, bez svoga zavičaja, Schnackenburg svoj drugi zavičaj nalazi u Bavarskoj i ostaje mu vjeran do kraja života, iako je imao brojne pozive s vrlo uglednih

teoloških fakulteta iz drugih dijelova Njemačke. Nakon habilitacije u Münchenu 1954., dvije godine predaje novozavjetne biblijske predmete na Visokoj teološkoj školi u Dillingenu, a potom prelazi na Teološki fakultet u Würzburg, gdje ostaje sve do svoga umirovljenja, odgojivši velik broj bibličara. Na vrhuncu njegova profesorskog i znanstvenog djelovanja, sedamdesetih godina, imao je više od dvadeset doktoranada u isto vrijeme, i to sa svih kontinenata. Svi su ga doživljavali ne samo kao vrsna stručnjaka, nego i kao učitelja sa srcem i razumijevanjem za svoje učenike.

Rudolf Schnackenburg spada u red malobrojnih katoličkih bibličara za koje se može reći da su svojim pionirskim radom i katkada vrlo hrabrim tezama strpljivo i ustrajno utirali put teologiji Drugog vatikanskog sabora, a nakon Sabora dali najveći doprinos snažnom procvatu katoličke biblijske znanosti. Već je tema njegove habilitacije *Das Heilsgeschehen bei der Taufe nach dem Apostel Paulus* (München 1954.) naznačila da će njegovo bavljenje teološkim radom uvijek biti pastoralno usmjereno. Njegovu sklonost znanstvenoj akribiji i pastoralnoj zauzetosti istodobno potvrdit će i njegova knjiga objavljena iste godine *Die sittliche Botschaft des Neuen Testaments*. U vrijeme kad se kršćanski moralni nauk uglavnom temeljio na takozvanom prirodnom moralnom zakonu i na Dekalogu te nerijetko prelazio u šturo i beživotno moraliziranje Schnackenburg ističe u prvi plan novost i trajno značenje Isusovih etičkih zahtjeva i način njihova prihvatanja i ostvarenja u Pracrkvi. Time on vraća život, evanđeosku svježinu i uvjerljivost kršćanskom moralnom učenju. Nikakvo čudo što je knjiga uskoro prevedena na brojne jezike, a u nekim narodima je korištena kao udžbenik moralne teologije.

Potkraj pedesetih i početkom šezdesetih godina, neposredno pred sazivanje Drugog vatikanskog sabora, dok u katoličkoj egzegezi još uvijek nema ozbiljnijih biblijsko-teoloških pokušaja, Schnackenburg crkvenu javnost ugodno iznenađuje s dvije ozbiljne monografije u kojima pokušava sustavno predstaviti Isusovo učenje o kraljevstvu Božjem (*Gottes Herrschaft und Reich*, Freiburg i. Br. 1959.) i ponuditi cjelovovitu sliku Crkve u Novom zavjetu (*Die Kirche im Neuen Testament*, QD 14, Freiburg 1961.). U prvoj knjizi, polazeći od starozavjetnog pojma »kraljevstva Božjeg« koji je Isus učinio središnjom temom svoga navještanja, on pokušava odrediti stvarno značenje i sadržaj tog pojma u Isusovu učenju te njegov odnos prema Crkvi i svijetu onda i danas. U uvodu Schnackenburg kaže da je to »izraslo iz ljubavi prema Crkvi, kako bi njezina bit, njezino povijesnospasenjsko poslanje između prvog i drugog Kristova dolaska, a time i njezin ovozemaljski put, bili što shvatljiviji«. A u uvodu u svoju knjigu o Crkvi on samozatajno ističe da to nipošto »ne želi biti zadnja riječ o tim načetim, dijelom još jako spornim temama. Smatrao bih se sretnim kad bih time dao skroman doprinos nadolazećem Saboru.«

Njegova otvorenost za drukčija mišljenja i spremnost slušati drugoga resili su ga cijeloga života. Nikad nije bio isključiv, već je sve svoje knjige i članke smatrao samo doprinosom u jednom velikom teološkom razgovoru u kojem ravnopravno sudjeluju i drugi, a njih treba čuti i uvažiti. On je to znao i zato je njegov odmjeran i objektivan sud uvijek rado slušan i prihvaćan. To je posebice došlo do izražaja u njegovoj brojem stranica ne baš velikoj, ali po svom učinku važnoj knjizi *Neutestamentliche Theologie. Stand der Forschung* (München 1961.), knjizi u kojoj Schnackenburg znalački i objektivno predstavlja i sučeljava najsuprotstavljena i najradikalnija teološka mišljenja, ali uvijek tako da traži dodirne točke i mogućnosti približavanja tih mišljenja, ne ostavljajući čitatelja nikad u dvojbi koje je njegovo mišljenje.

Sretan zbog mjesta i uloge što ih je Sabor dao Svetom pismu u životu Crkve, Schnackenburg je još većom zauzetošću nastavio svoj rad i dao ogroman doprinos velikom procvatu katoličke biblijske znanosti nakon Koncila. Teško da je itko drugi tako ozbiljno shvatio poticaj Sabora upućen bibličarima: »Sveti sabor bodri sinove Crkve koji obrađuju biblijska pitanja, da, danomice obnavljajući polet, svestranim proučavanjem u skladu sa shvaćanjem Crkve i dalje ustraju na sretno poduzetu poslu« (DV 23). Kao kršćanin i teolog kojemu je Crkva uvijek bila na srcu, neumorno se zauzimao za što bolje ostvarenje koncilske obnove, posebice kad je u pitanju mjesto i uloga Svetog pisma u životu Crkve.

Zbog strogo znanstvenog rada nikad nije trpjela njegova pastoralna zauzetost. Usporedo s najozbiljnijim egzegetskim djelima uvijek su se pojavljivale i njegove popularne knjige koje ovdje nije moguće nabrojati. Iz te pastoralne brige za Crkvu rodila se i njegova ideja pokretanja cjelovitog komentara novozavjetnih knjiga na solidnoj, a ipak svima razumljivoj teološkoj razini, u izdavačkoj kući Echter u Würzburgu. Upravo je on svojim komentarom Matejeva evanđelja u dva sveska dao primjer i poticaj drugim kolegama kako rezultate biblijske znanosti treba ponuditi za pastoralne potrebe u Crkvi.

Ljubav prema Crkvi i privrženost koncilskom ekumenskom otvaranju nosili su i hranili Schnackenburgovo zauzimanje oko dijaloga i suradnje s protestantskim kolegama na području biblijske znanosti. Bio je jedan od pokretača ideje i kasniji suizdavač velikog ekumenskog komentara *Evangelisch-Katholischer Kommentar zum Neuen Testament*, bez kojeg je danas nezamisliv ozbiljan rad na Novom zavjetu. S nekim protestantskim kolegama, kao s Eduardom Schweizerom i Ferdinandom Hahnem bio je povezan prijateljskim vezama, gradeći tako mostove dijaloga i među kršćanskim crkvama. U tom dijalogu nikad nije ni za dlaku odstupao od svojih katoličkih stavova, poštujući istodobno i suprotna mišljenja. S pravom je rečeno da je zbog te svoje istinoljubivosti i dosljednosti »bio jednako poštovan i u Rimu i u Oxfordu« (Thomas Söding).

Uz već spomenute nizove komentara novozavjetnih spisa (HthKNT, EKK, Echter Bibel), Rudolf Schnackenburg je bio suizdavač vrlo cijenjenog znanstve-

nog niza u kojem se objavljuju najaktualnije teološke teme *Quaestiones disputatae* (Herder Freiburg), zatim u svijetu uglednog biblijskog časopisa *Biblische Zeitschrift* (Würzburg) te znanstvenog niza namijenjenog objavljivanju doktorskih radova s cijelog njemačkog govornog područja *Forschung zu Bibel* (Echter Würzburg). Bibličari njemačkog govornog područja posebno su mu zahvalni što je pokrenuo i osmislio znanstveni simpozij koji se održava dvogodišnje i na kojem se obrađuju i produbljuju brojna aktualna pitanja biblijske znanosti.

Kao vrstan poznavalac Svetog pisma i u isto vrijeme angažirani pastoralac, Rudolf Schnackenburg je bio član mnogih komisija: Komisije za nauk vjere pri Njemačkoj biskupskoj konferenciji, Međunarodne teološke komisije u Rimu te Papinske biblijske komisije. To mu nikad nije služilo za osobnu promociju, nego je u svemu gledao samo priliku da doprinese dobru Crkve. Zato je za one koji su ga poznavali primjer skromnog i tihog služenja u najmanju ruku jednako važan kao i njegov golem teološki opus i zato će ga se sa zahvalnošću i poštovanjem sjećati.

ADRESE SURADNIKA

Željko Tanjić, Vlaška 38, 10000 Zagreb
Ivan Šporčić, Vajnerova 2, 51000 Rijeka
Ivan Karlić, Vlaška 38, 10000 Zagreb
Žarko Relota, Vlaška 38, 10000 Zagreb
Ante Crnčević, Vlaška 38, 10000 Zagreb
Ivan Šaško, Vlaška 38, 10000 Zagreb
Rebeka Anić, Poljudsko šetalište 17, 21000 Split
Ante Vučković, A. Stepinca 1, 21230 Sinj
Gordan Črpić, Maje Strozzi 55, 10430 Vrhovčak–Samobor
Pero Aračić, Strossmayerov trg 14, 31400 Đakovo